

**KAMMARRÄTTEN
I STOCKHOLM**
Migrationsöverdomstolen
Avdelning 01

DOM
2015-08-31
Meddelad i Stockholm

Mål nr UM 5454-14

KLAGANDE
Migrationsverket

MOTPART

Ombud:

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten i Malmö, migrationsdomstolens dom den 18 juni 2014
i mål nr UM 6707-13
(Migrationsverkets ärende nr 12-254854)

SAKEN
Uppehållstillstånd

MIGRATIONSÖVERDOMSTOLENS AVGÖRANDE

Med bifall till överklagandet upphäver Migrationsöverdomstolen
migrationsdomstolens dom och fastställer Migrationsverkets beslut den
6 december 2013.

Postadress
Box 2302
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls Torg 5

Telefon
08-561 690 00
E-post: kammarrattenistockholm@dom.se

Telefax
08-14 98 89

Expeditionstid
måndag–fredag
08:00-16:00

Migrationsdomstolen biföll överklagande och anförde bl.a. följande. Vid en sammantagen bedömning av omständigheterna i målet, med särskilt beaktande av moderns traumatiska upplevelser i hemlandet och det faktum att hon nu lever i en utsatt situation med den man som hon flytt ifrån samt att hon och sonen varit sammanboende fram till hennes flykt anser domstolen att nationell praxis restriktiva tolkning av begreppet särskilt beroendeförhållande i förevarande fall inte är förenligt med artikel 8 i Europakonventionen (den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna). Med beaktande härav är förutsättningarna för uppehållstillstånd med stöd av 5 kap. 3 a § första stycket 2 utlänningslagen (2005:716) uppfyllda och hon ska beviljas permanent uppehållstillstånd.

YRKANDEN M.M.

1. Migrationsverket

Migrationsverket överklagar migrationsdomstolens dom och yrkar att Migrationsverkets beslut fastställs. Till stöd för överklagandet anför Migrationsverket i huvudsak följande.

Nationell tolkning av begreppet ”särskilt beroendeförhållande” strider inte mot Europakonventionens artikel 8. Det av lagstiftaren uppställda kravet på ett särskilt beroendeförhållande innebär att det, utöver det naturliga band som finns mellan nära anhöriga, måste finnas ytterligare faktorer som gör att dessa inte kan leva åtskilda från varandra. Det faktum att

mor beviljats uppehållstillstånd som flykting får betydelse endast om han anses ingå i hennes kärnfamilj.

Enligt nationell rätt tillämpas principen om familjens enhet på makar och minderåriga barn medan också övriga familjemedlemmar kan beviljas uppehållstillstånd enligt denna princip efter en individuell bedömning. Praxis från Europadomstolen för mänskliga rättigheter angående rätten till familjeliv rör sådant familjeliv som är etablerat på en medlemsstats territorium av utlänningar som lagligen uppehåller sig där.

Europakonventionen inkluderar inte en rättighet att etablera ett familjeliv i en specifik stat. Europadomstolens praxis rörande rätten till privatliv och familjeliv rör tvärtom fall där fråga varit om utvisning av personer som under lång tid uppehållit sig lagligen på en medlemsstats territorium.

och hans mor har inte rest tillsammans till Sverige och därefter obrutet levt tillsammans i Sverige från det att

var ett barn tills han blev vuxen. Sammanboendet har alltså inte kvarstått vid tidpunkten för prövningen av frågan om uppehållstillstånd. Inte heller är han en ung vuxen som ska utvisas till hemlandet efter långvarig legal vistelse i Sverige tillsammans med nära familjemedlemmar. I målet är tvärtom ostridigt att stannat kvar i hemlandet

vid moderns avresa, att han numera är en vuxen ung man som är fortsatt boende i hemlandet där också andra släktingar är bosatta. Förevarande fall skiljer sig därmed från den praxis från såväl Europadomstolen som från Migrationsöverdomstolen som migrationsdomstolen lagt till grund för sin bedömning. Det strider inte mot Europakonventionens artikel 8 eller principen om familjens enhet att göra en individuell bedömning av omständigheterna och därvid ställa krav på att det föreligger ett särskilt beroendeförhållande mellan släktingarna för att familjens enhet ska anses bestå och uppehållstillstånd kunna beviljas.

Det följer inte heller av artikel 8 att stater generellt har en positiv skyldighet att skydda rätten till familjeliv genom en skyldighet att bevilja en ansökan om uppehållstillstånd på grund av familjeåterförening motsvarande den i förevarande fall. I vart fall har stater ett legitimt intresse av att inskränka rätten till familjeliv i enlighet med Europakonventionens artikel 8.2.

2.

bestrider bifall till överklagandet och anför bl.a. följande. Det är i ärendet ostridigt att han har haft hushållsgemenskap med sin mor och sina sju syskon, som han i stor utsträckning tagit hand om under sin mors frånvaro. Han är en hemmavarande, ensamstående, nyligen fylld 19-åring som alltid har varit omgiven av sina yngre syskon samt sin mor. Han är nu ensam kvar i hemlandet med sin far, en man som regelbundet har misshandlat honom. Han har inte några andra släktingar. Med beaktande av faktorer som släktskap, civilstånd, ålder och anknytning till annat land bör det anses klargjort att det föreligger ett särskilt beroendeförhållande mellan honom och hans i Sverige bosatta släktingar. Av tidigare inlämnat läkarintyg framgår att modern mått oerhört dåligt över att hennes barn var kvar i hemlandet och misshandlades av fadern. Modern är i egenskap av en 56-årig ensamstående kvinna i såväl psykiskt som fysiskt behov av att ha sin äldsta son nära sig, inte minst för att erhålla hjälp med att ta hand om syskonen.

Familjebegreppet har behandlats i bl.a. MIG 2013:16. Han omfattas av principen om familjens enhet i förhållande till såväl sin mor som sina i Sverige bosatta sju syskon. Artikel 8 i Europakonventionen har i vissa fall av Europadomstolen tolkats så att den också omfattar en rätt till familjeåterförening. Familjemedlemmar behöver inte ha varit sammanboende vid tidpunkten för prövningen för att familjeliv ska föreligga. Familjeliv ska kunna återupptas i medlemsstaterna beroende på de berörda personernas speciella förhållanden. Det måste anses vara närmast omöjligt för hans mor och sju syskon att upprätthålla ett familjeliv med honom om han inte beviljas uppehållstillstånd i Sverige. I egenskap av flykting kan hans mor inte heller återförenas med honom i Afghanistan.

Mot bakgrund av omständigheterna i ärendet är Sverige i hans fall ålagd en positiv skyldighet att bevilja uppehållstillstånd i enlighet med Europakonventionens artikel 8. Han är fortfarande beroende av sin mor, såväl ekonomiskt som känslomässigt. Han saknar arbete och därmed försörjningsmöjligheter i hemlandet. Att hans mor inte lyckades återförenas med honom när han fortfarande var under 18 år berodde på omständigheter utanför hennes kontroll, det vill säga Migrationsverkets handläggning.

Inskränkningar i rätten till familjeliv får endast göras med hänsyn till vissa specifika offentliga intressen. Att upprätthålla en reglerad invandring kan vara ett sådant offentligt intresse. Familjelivet får dock inte utan vidare kränkas med hänsyn till Sveriges rätt att reglera invandringen, utan inskränkningen måste stå i proportion till det offentliga intresse som ska uppnås. Familjen har under överskådlig framtid ingen möjlighet till familjeliv i hemlandet. Migrationsverkets avslagsbeslut innebär en oproportionerlig inskränkning i hans och moderns rätt till familjeliv enligt Europakonventionens artikel 8.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

1. Frågan i målet

är en vuxen man vars mor beviljats uppehållstillstånd i Sverige som flykting. Frågan i målet är om han kan beviljas uppehållstillstånd här på grund av anknytning till modern.

2. Nationell rätt

2.1. Hushållsgemenskap – särskilt beroendeförhållande

Uppehållstillstånd får ges till en utlänning som är nära anhörig till någon som är bosatt eller som har beviljats uppehållstillstånd för bosättning i Sverige, om han eller hon har ingått i samma hushåll som den personen och det finns ett särskilt beroendeförhållande mellan släktingarna som fanns redan i hemlandet (5 kap. 3 a § första stycket 2 utlänningslagen).

I regeringens proposition (1996/97:25) om svensk migrationspolitik i globalt perspektiv anfördes angående rätten till invandring i den då gällande utlänningslagen att möjligheten till invandring borde begränsas till en viss krets. Vidare anförde regeringen bl.a. följande. En rimlig avvägning är att anhöriga utöver kärnfamiljen i princip ska ha rätt till uppehållstillstånd här endast om de i hemlandet ingått i samma hushållsgemenskap som den härvarande. En sådan avvägning torde också ligga i linje med Europadomstolens tolkning av Europakonventionens stadgande om skydd för familjelivet. Det kan röra sig om hemmavarande, ogifta barn över 18 år eller om föräldrar som i hemlandet tagits om hand av något barn. Gemensamt för de släktingar som kan komma i fråga för uppehållstillstånd på grund av tidigare hushållsgemenskap måste vidare vara att det också finns någon form av beroendeförhållande, som gör det svårt för släktingarna att leva åtskilda. Det innebär att det måste krävas att de levt i samma hushåll omedelbart före referenspersonens flyttning till Sverige och att ansökan om

familjeåterförening görs relativt snart efter det att denne bosatt sig här. (Se a.a. s. 109 ff.)

I 2005 års utlänningslag lagfästes det krav på ett särskilt beroende förhållande som tidigare endast uttrycktes i motivuttalanden. I förarbetena anfördes då också att andra faktorer såsom släktskapet, sökandens civilstånd och sökandens ålder kunde vägas in i bedömningen av om ett särskilt beroendeförhållande fanns. Samtidigt påpekades att hushållsgemenskapen och beroendeförhållandet skulle ha förelegat redan i hemlandet. (Se prop. 2004/05:170 s. 181.)

Av Migrationsöverdomstolens praxis framgår att för att ett särskilt beroendeförhållande enligt utlänningslagen ska föreligga krävs att det, utöver det naturliga band som finns mellan nära anhöriga, även finns ytterligare faktorer som gör att dessa inte kan leva åtskilda (se MIG 2009:29).

2.2. Synnerliga skäl för uppehållstillstånd – anknytning till flykting eller särskild anknytning

När det finns synnerliga skäl får uppehållstillstånd också beviljas en utlänning som är anhörig till en utlänning som är flykting eller annan skyddsbehövande, eller på annat sätt har särskild anknytning till Sverige (5 kap. 3 a § tredje stycket 2 och 3 utlänningslagen).

I den ovan nämnda propositionen om svensk migrationspolitik i ett globalt perspektiv anförde regeringen att flyktingar och andra skyddsbehövande i regel inte har möjlighet att besöka sitt hemland och de kan därför uppleva saknaden av och oron för någon nära anhörig i hemlandet som särskilt svår, vilket i sin tur kunde försvåra deras möjligheter att anpassa sig till ett liv här i landet. Regeringen ansåg därför att i undantagsfall, när det finns synnerliga skäl, bör det finnas möjlighet för dem att få förena sig här i landet med en nära anhörig som stått dem särskilt nära även om de inte ingått i samma familjegemenskap i hemlandet. Det skulle exempelvis kunna röra sig om fall

där den härvarande och släktingen i hemlandet bott i närheten av varandra och haft en mycket nära kontakt. Hänsyn måste i sådana fall också tas till vilka andra anhöriga som den härvarande har här i landet och till vilka anhöriga som finns kvar i hemlandet. Det framhölls också att den som har anhöriga här i landet i regel måste anses ha ett mindre behov av stöd från någon anhörig i hemlandet än den som vistas här helt ensam. (Se prop. 1996/97:25 s. 113-114.)

Då den nu gällande utlänningslagen infördes ansåg regeringen att bestämmelsen angående uppehållstillstånd på grund av annan särskild anknytning borde förtydligas så att det klart framgår att det krävs synnerliga skäl för uppehållstillstånd. Vidare anfördes att bestämmelsen är av undantagskaraktär och subsidiär till andra tillståndsgrunder. (Se prop. 2004/05:170 s. 183 f.)

Migrationsöverdomstolen har ansett att bestämmelsen kan tillämpas på anhöriga som inte helt uppfyller kraven för tillstånd enligt bestämmelsens första stycke (MIG 2007:18). Migrationsöverdomstolens avgörande i MIG 2009:23 rörde bl.a. en kvinna som beviljats uppehållstillstånd som skyddsbehövande i övrigt. Hon hade tre av sina barn boende hos sig i Sverige men en 18-årig dotter fanns kvar i hemlandet.

Migrationsöverdomstolen ansåg att även om det fick anses naturligt att kvinnan upplevde saknaden av och oron för dottern som svår, hade det inte kommit fram att oron för dottern var av sådant slag att den på något påtagligt sätt försvårat moderns möjlighet att anpassa sig till tillvaron i Sverige. Det ansågs därför inte föreligga sådana udda och ömmande omständigheter att uppehållstillstånd beviljades.

3. Europeisk rätt

3.1. Rätten till familjeliv

Enligt artikel 8 i Europakonventionen har var och en rätt till respekt för sitt privat- och familjeliv, sitt hem och sin korrespondens (8.1). Offentlig myndighet får inte inskränka åtnjutande av denna rättighet annat än med stöd av lag och om det i ett demokratiskt samhälle är nödvändigt med hänsyn till statens säkerhet, den allmänna säkerheten, landets ekonomiska välbefinnande eller till förebyggande av oordning eller brott eller till skydd för hälsa eller moral eller för andra personers fri- och rättigheter (8.2). Europakonventionen är införlivad i svensk rätt och är därmed bindande för svenska myndigheter och domstolar.

I SOU 2006:6 finns en beskrivning av vad som menas med rätten till familjeliv. Där framgår bl.a. följande (se s. 251-252). Som familj räknas i första hand gifta makar och deras minderåriga barn. Konventionsskyddet är dock inte begränsat till denna krets utan även t.ex. samlevnadsförhållanden som inte grundas på äktenskap skyddas av konventionen. Artikel 8 kan i viss mån även tillämpas på relationer utanför kärnfamiljen. I fall av samboende kan ålderstigna föräldrar eller vuxna barn inbegripas i familjegemenskapen. De rättigheter som kan härledas ur artikel 8 är mindre långtgående när det gäller mer avlägsna familjerelationer än i fråga om förhållandet mellan föräldrar och minderåriga barn. Europakonventionen innehåller inte heller någon bestämmelse som förpliktar en konventionsstat att medge utlänningar inresa eller vistelse på dess territorium. Ibland kan däremot statens beslut innebära att en familj splittras eller inte kan leva tillsammans, i sådana fall kan en fråga uppkomma om brott mot rätten till respekt för familjelivet. Frågan om det finns en rätt enligt artikel 8 att få inrese- och uppehållstillstånd kan aktualiseras när en utländsk medborgare vill förena sig med familjemedlemmar som lever i en konventionsstat. Något generellt svar kan inte ges utan detta får avgöras från fall till fall.

*3.2. Rättsliga avgöranden från Europadomstolen och
Migrationsöverdomstolen*

Europadomstolen har i flera avgöranden uttalat sig om tolkningen och tillämpningen av artikel 8 i Europakonventionen när det gäller frågor om rätten till familjeliv.

Europadomstolen har i vissa situationer ansett att familjeliv förelegat beträffande unga vuxna och deras föräldrar och andra nära släktingar, se A.A. mot Storbritannien, dom den 20 september 2011 i mål 8000/08 (p. 49) och Nacic m.fl. mot Sverige, dom den 15 maj 2012 i mål 16567/10 (p. 76). Förutsättningarna för att kunna härleda rättigheter ur artikel 8 skiljer sig dock när det gäller beslut om utvisning och andra åtgärder som kan leda till separation av familjemedlemmar som vistas lagligen på en medlemsstats territorium, och när det rör åtgärder som hindrar en återförening av familjemedlemmar. Europakonventionen inkluderar inte en rättighet att inleda ett familjeliv i en specifik stat, se bl.a. målet Abdulaziz, Cabales och Balkandali mot Storbritannien, dom den 28 maj 1985 i mål 9214/80 m.fl. (p. 67-68).

Målet Gül mot Schweiz (dom den 19 februari 1996 i mål 23218/94) gällde ett turkiskt par som önskade att deras son, som stannat kvar i Turkiet, skulle återförenas med dem i Schweiz. Domstolen konstaterade bl.a. att makarna själva förorsakat separationen genom sin flytt och att det inte var omöjligt för dem att återförenas med sonen i hemlandet. Domstolen noterade också att sonen, som alltid levit i Turkiet, hade vuxit upp i det landets kulturella och språkliga miljö (p. 41-42).

I målet Senchishak mot Finland (dom den 18 november 2014 i mål 5049/12) var klaganden en äldre kvinna som önskade återförenas med sin dotter, 20 år efter det att dottern bosatt sig i Finland. Domstolen konstaterade att ett familjeliv inte kan anses föreligga beträffande åldriga föräldrar, vuxna som inte tillhör kärnfamiljen, såvida de inte visat sig vara beroende av sina

anhöriga (p. 55). Domstolen uttalade att inga sådana ytterligare beroendefaktorer utöver normala känslomässiga band kunde anses föreligga i det aktuella fallet, och att det därför inte fanns något sådant familjeliv som skyddas av artikel 8 (p. 56-57).

Målet Khan mot Tyskland (dom den 23 april 2015 i mål 38030/12) rörde en kvinna som skulle utvisas till Pakistan efter 23 års vistelse i Tyskland. Domstolen konstaterade åter att Europakonventionen inte innefattar en rättighet att utöva familjeliv i en viss stat (p. 36). Domstolen fastställde även tidigare uttalanden att när det gäller föräldrar och vuxna barn eller vuxna syskon faller familjeförhållandena inte inom ramen för familjeliv i artikel 8 såvida det inte visas att det föreligger ytterligare beroendefaktorer (p. 38). I det aktuella fallet noterade domstolen att kvinnan hade en numera vuxen son i Tyskland, och att det inte fanns några förhållanden som krävde hennes stadigvarande närvaro i Tyskland. Framtida kontakter med sonen kunde fortsätta över telefon och e-postmeddelanden liksom genom tillfälliga besök i kvinnans hemland (p. 50).

Migrationsöverdomstolen har i avgörandet MIG 2013:16 uttalat sig om familjebegreppet enligt artikel 8 i Europakonventionen. Målet avsåg sonen till en kvinna som hade beviljats uppehållstillstånd som flykting. De hade rest in i Sverige tillsammans och gemensamt ansökt om asyl, samt härefter bott tillsammans i Sverige i över tio år. I enlighet med principen om familjens enhet fann Migrationsöverdomstolen att även den vuxne sonen skulle beviljas uppehållstillstånd som flykting.

4. Migrationsöverdomstolens bedömning

I målet är ostridigt att _____ och hans mor och yngre syskon har levt i samma hushållsgemenskap omedelbart före moderns flytt till Sverige och att ansökan om familjeåterförening getts in relativt snart efter att modern beviljats permanent uppehållstillstånd här. Eftersom _____ numera är över 18 år och prövningen ska grundas på de

förhållanden som råder vid prövningstillfället (jfr MIG 2007:5) är frågan om det kan finnas ett särskilt beroendeförhållande mellan

och hans mor enligt 5 kap. 3 a § första stycket 2 utlänningslagen.

har nu fyllt 20 år. Han är en ung vuxen man som levt hela sitt liv i Afghanistan och vuxit upp i det landets kulturella och språkliga miljö. De känslomässiga banden mellan

och hans mor och syskon framstår visserligen, särskilt mot bakgrund av vad som framkommit om förhållandena i hemmet, som mycket starka. Den utsatta situation som befinner sig i hemma hos sin far och omständigheterna kring moderns flykt från samme man gör också att det naturliga bandet mellan nära anhöriga kan vara extra starkt mellan och hans mor.

får dock som vuxen förutsättas kunna leva ett eget liv oberoende av föräldrar och syskon. Den framtida kontakten mellan vuxna familjemedlemmar måste kunna upprätthållas på annat sätt än genom fortsatt hushållsgemenskap. Vid en sammantagen bedömning av omständigheterna i målet finner Migrationsöverdomstolen därför att det inte kan anses föreligga ett sådant särskilt beroendeförhållande som krävs för att uppehållstillstånd ska kunna beviljas med stöd av 5 kap. 3 a § första stycket 2 utlänningslagen.

mor har beviljats flyktingstatusförklaring i Sverige. har anfört att hans mor har ett behov av att ha sin äldste son närvarande hos sig för både sin egen och de yngre syskonens skull. Modern kan inte heller förväntas besöka sitt hemland. Migrationsöverdomstolen konstaterar dock att sju av moderns barn har beviljats uppehållstillstånd för att bosätta sig tillsammans med henne i Sverige. Moderns behov av ytterligare stöd i sin tillvaro här får därmed anses begränsat. Migrationsöverdomstolen anser därmed att omständigheterna i målet inte är sådana att kan beviljas uppehållstillstånd med stöd av 5 kap. 3 a § tredje stycket 2 utlänningslagen.

Migrationsöverdomstolen gör vidare bedömningen att det som framkommit beträffande ålder, beroendeförhållanden och försörjningsmöjligheter samt omständigheter av humanitär art inte är av sådant slag att det kan anses föreligga synnerliga skäl att bevilja uppehållstillstånd med stöd av 5 kap. 3 a § tredje stycket 3 utlänningslagen.

Fråga uppkommer då om ett beslut att inte bevilja

uppehållstillstånd innebär ett brott mot respekten för familjeliv enligt artikel 8 i Europakonventionen. Familjebegreppet i Europakonventionen omfattar i första hand kärnfamiljer men kan också tillämpas i andra situationer. Även vid denna bedömning krävs det, som framgår av redogörelsen ovan, att det mellan de anhöriga finns sådana ytterligare omständigheter som visar på ett beroendeförhållande, utöver de känslomässiga band som naturligt förekommer mellan nära anhöriga. Det bör också framhållas att Europakonventionen som regel inte anses förpliktiga konventionsstaterna att medge utlänningar inresa eller vistelse på dess territorium. Det kan därför inte anses strida mot artikel 8 i Europakonventionen att avslå ansökan om uppehållstillstånd i Sverige.

Överklagandet ska därför bifallas och Migrationsverkets beslut den 6 december 2013 fastställas.

Domen får inte överklagas (16 kap. 9 § tredje stycket utlänningslagen).

lagman
ordförande

kammarrättsråd

kammarrättsråd
referent

föredragande